

**N:o 15.**

*Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag, innefattande ändring i 12 kap. 3 § kyrkolagen; gifven Stockholms slott den 11 december 1908.*

Under åberopande af bilagda i statsrådet och högsta domstolen förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå Riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag, innefattande ändring i 12 kap. 3 § kyrkolagen.

Den af allmänt kyrkomöte innevarande år aflåtna skrifvelse i ärendet bifogas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

**GUSTAF.**

*Albert Petersson.*

**Förslag**

till

**Lag,****innefattande ändring i 12 kap. 3 § kyrkolagen.**

Med ändring i 12 kap. 3 § kyrkolagen förordnas som följer:

Församling äge å kyrkostämman besluta, om och i hvad mån sådan klämtning, som i 12 kap. 3 § kyrkolagen föreskrifves, icke skall äga rum.

---

*Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementets ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott fredagen den 2 oktober 1908.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,  
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena TROLLE,  
Statsråden: ALBERT PETERSSON,  
ALFRED PETERSSON,  
HEDERSTIERNA,  
HAMMARSKJÖLD,  
ROOS,  
SWARTZ,  
grefve HAMILTON,  
grefve EHRENSVÄRD,  
MALM.

Efter gemensam beredning med chefen för ecklesiastikdepartementet anförde chefen för justitiedepartementet statsrådet Albert Petersson:

»I 12 kap. 3 § kyrkolagen stadgas, att i städerna skall på alla söckendagar klämtas på morgonen klockan tio och om aftonen klockan fyra samt att på landet klämtning likaledes skall verkställas hvar morgon och afton, 'som härtill varit vanligt'.

Med anledning af en i ämnet väckt motion antog 1893 års Riksdag för sin del en lag af det innehåll, att hvad i 12 kap. 3 § kyrkolagen vore stadgadt om klämtning morgon och afton hvarje söckendag hädanefter icke skulle gälla, där vederbörande församling beslöte upphörande af klämtning. Samma års kyrkomöte, hvars yttrande i ärendet inhämtades, godkände förslaget, men med det tillägg, att helgsmålsringning aftonen

före söndag och helgdag fortfarande skulle äga rum. Förslaget, som ej oförändradt bifallits, hade alltså förfallit.

Vid 1894 års riksdag framlades emellertid af flera motionärer ett förslag öfverensstämmande med kyrkomötets beslut; och Riksdagen antog ånyo för sin del en lag angående ändring af 12 kap. 3 § kyrkolagen, nu med det af kyrkomötet beslutade tillägg.

Öfver detta Riksdagens förslag infordrades utlåtande af högsta domstolen, hvilken lämnade förslaget utan anmärkning. Vid ärendets anmälan i statsrådet den 31 december 1894 hemställde dock föredraganden, att Kungl. Maj:t måtte förklara sig ej vilja godkänna det föreliggande förslaget. Till stöd för denna hemställan anfördes, att gällande kyrkolag, hvilken föreskrefve ringningar till gudstjänster och vid begravingar samt klämtning morgon och afton alla söckendagar, icke innehölle något stadgande om helgsmålsringning, hvilken därföre numera på flera ställen kommit ur bruk samt, där den bibehållits, hade sin grund endast i en gammal sedvana. Vid sådant förhållande syntes det föredraganden vara oformligt och ledande till svårigheter och förvecklingar vid lagtillämpningen att, på sätt genom slutorden i förslaget skett, från den lagstadgade regeln göra undantag, berörande ett ämne, som icke fölle inom det ifrågasvarande lagbudets område.

Kungl. Maj:t fattade sitt beslut i enlighet med föredragandens hemställan.

Den dagliga klämtningen har på många orter inom vårt land fallit ur bruk och blifvit en för det allmänna föreställningssättet främmande sed. Å andra sidan saknas ej exempel på, att någon eller några medlemmar i församling, där klämtning ej vidare äger rum, söka att, i strid mot kyrkostämmans beslut, få klämtningen återinförd; och myndigheterna torde härvid anse sig icke kunna undgå att strängt tillämpa det ifrågasvarande stadgandet, helst ju förslag om dess ändrande blifvit ej länge sedan förkastadt. Det har ock händt, att församling hos Kungl. Maj:t gjort ansökan om befrielse från skyldigheten att låta klämta. Då det nu icke kan vara önskligt, att en församling nödgas upprätthålla ett bruk, som ej längre är den kärt, men hvars iakttagande städse torde vara för- enadt med någon kostnad, anser jag mig böra hos Eders Kungl. Maj:t göra framställning om åtgärd i syfte att kyrkolagens föreskrift om klämtnings verkställande måtte betagas sin karaktär af tvingande lagbud. I sådant afseende synes mig lämpligt att, i öfverensstämmelse med hvad tidigare varit föreslaget, genom särskild lag om ändring i 12 kap. 3 § kyrkolagen gifva församlingarna befogenhet att besluta, det klämtning ej skall äga rum.

*Kungl. Maj:ts Nåd. Proposition N:o 15.*

Med hänsyn till kyrkomötets förenämnda beslut torde jag i detta sammanhang äfven böra angifva min åsikt i frågan om helgsmålsringningens lagfästade. Att 12 kap. 3 § kyrkolagen icke afser denna ringning, är för mig ställt utom allt tvifvel. Den af mig föreslagna ändringen af omförmälda lagrum kan således, efter min mening, icke utgöra anledning att lämna föreskrifter om helgsmålsringningen. Men dylika föreskrifter synas mig äfven eljest öfverflödiga. Det är för visso lämpligast, att det fortfarande liksom hittills får ankomma på ortens sed om helgsmålsringning skall äga rum eller icke. De förslag till kyrkolag m. m., hvilka åren 1846 och 1873 afgåfvos af särskilda kommittéer, nämnde ej vare sig klämtning eller helgsmålsringning, än mindre innehöllo de några bindande regler om deras verkställande. Enligt båda förslagen öfverlämnades åt vederbörande menighet att besluta om ringning i morgon- och aftonstunder.»

Sedan föredragande departementschefen härefter uppläst förslag till lag, innefattande ändring i 12 kap. 3 § kyrkolagen, af den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar, hemställde han, att högsta domstolens yttrande öfver förslaget måtte, för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål, inhämtas genom utdrag af protokollet.

Till denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen i nåder lämna bifall.

Ur protokollet

*Erik Ölander.*

---

*Bilaga.***Förslag**

till

**L a g,****innefattande ändring i 12 kap. 3 § kyrkolagen.**

Med ändring i 12 kap. 3 § kyrkolagen förordnas som följer:

Församling äge å kyrkostämman besluta, att sådan klämtning, som i 12 kap. 3 § kyrkolagen föreskrifves, icke skall äga rum.

---

Utdrag af protokollet öfver ett lagärende, hållet uti Kungl. Maj:ts  
högsta domstol tisdagen den 6 oktober 1908.

Tredje rummet.

Närvarande:

Justitieråden CARLSON,  
BOHMAN,  
friherre MARKS VON WÜRTEMBERG,  
PETRÉN,  
BERGLÖF.

Tillförordnade byråchefen för lagärenden Birger Wedberg uppviste utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 2 oktober 1908, hvaraf inhämtades, att högsta domstolens yttrande skulle, för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål, inhämtas öfver upprättadt, detta protokoll bifogadt förslag till lag, innefattande ändring i 12 kap. 3 § kyrkolagen.

Förslaget föredrogs.

Justitieråden *Bohman*, *friherre Marks von Würtemberg* och *Petrén* förenade sig om följande yttrande:

»Affattningen af det föreslagna stadgandet utmärker icke med full tydlighet, huruvida församling må besluta, att klämtning väl icke skall fullständigt inställas men äga rum i mindre omfattning än kyrkolagen föreskrifver, exempelvis endast om aftnarne eller tilläfventyrs blott aftonen före sön- eller helgdag. Ett förtydligande synes alltså härutinnan vara af nöden, och då giltig anledning ej torde föreligga att betaga församlingen

möjlighet att efter bepröfvande inskränka klämtningen, hemställes om sådan förändrad affattning af förslaget, att församlingens rätt härtill ej kan dragas i tvifvelsmål.»

Häri instämde justitierådet *Berglöf* med framhållande tillika att justitierådet härmed icke velat yttra sig angående den i föreliggande lagrum ej berörda helgsmålsringningen.

Justitierådet *Carlson* lämnade förslaget utan anmärkning.

Ur protokollet

*Lennart Berglöf.*

---



*Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott fredagen den 9 oktober 1908.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,  
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena TROLLE,  
Statsråden: ALBERT PETERSSON,  
ALFRED PETERSSON.  
HEDERSTIERRA,  
HAMMARSKJÖLD,  
ROOS,  
SWARTZ,  
grefve HAMILTON,  
grefve EHRERSVÄRD,  
MALM,  
Justitieråden: SKARSTEDT,  
GULLSTRAND.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Albert Petersson anmälde, efter gemensam beredning med chefen för ecklesiastikdepartementet, högsta domstolens genom utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden för den 2 innevarande månad inhämtade utlåtande öfver upprättadt förslag till lag, innefattande ändring i 12 kap. 3 § kyrkolagen.

Efter att hafva redogjort för utlåtandets innehåll anförde föredragande departementschefen:

»Enligt min mening är det remitterade förslaget tydligt och klart därutinnan, att det väl gifver kyrkostämma rätt att helt och hållet inställa

den klämtning hvarje söckendags morgon och afton, som jämlikt 12 kap. 3 § kyrkolagen skall verkställas, men ingalunda lämnar stämman befogenhet att i stället anordna annan klämtning, tilläfventyrs allenast å viss godtyckligt vald dag i månaden eller under året. Det synes mig äfven uppenbart, att de af Riksdagen och allmänt kyrkomöte tidigare antagna lagförslag i ämnet icke gifvo eller voro afsedda att gifva församlingen dylik befogenhet; ej heller väcktes fråga härom i de utlåtanden öfver 1893 års Riksdags förslag, hvilka samma år inkommo från domkapitlen och konsistorierna i riket. Vid dessa förhållanden anser jag skäl ej förefinnas att, på sätt vissa högsta domstolens ledamöter hemställt, ändra affattningen af det remitterade förslaget.

Gifvet är, att ett, jämlikt förslaget, af församling fattadt beslut om inställande af klämtning kan upphävas, när församlingen finner för godt. Sker sådant upphäfvande, träder kyrkolagens ifrågavarande stadgande omedelbart åter i tillämpning.

Jag hemställer, att genom nådig skrifvelse måtte, jämlikt § 87 mom. 2 regeringsformen, infordras det nu församlade Kyrkomötets yttrande, huruvida Kyrkomötet godkänner förevarande lagförslag.»

Till denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställen täcktes Hans Maj:t Konungen i nåder lämna bifall; och skulle nådig skrifvelse till Kyrkomötet aflåtas af den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet

*Lennart Berglöf.*

---

***Bilaga.***

*Kungl. Maj:ts nådiga skrifvelse till Kyrkomötet med förslag till lag, innefattande ändring i 12 kap. 3 § kyrkolagen; gifven Stockholms slott den 9 oktober 1908.*

Under återopande af bilagda i statsrådet och högsta domstolen förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 mom. 2 regeringsformen, inhämta Kyrkomötets yttrande, huruvida Kyrkomötet godkänner följande förslag till

»Lag,

**innefattande ändring i 12 kap. 3 § kyrkolagen.**

Med ändring i 12 kap. 3 § kyrkolagen förordnas som följer:

Församling äge å kyrkostämma besluta, att sådan klämtning, som i 12 kap. 3 § kyrkolagen föreskrives, icke skall äga rum.»

Kungl. Maj:t förblifver Kyrkomötet med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

**GUSTAF.**

*Albert Petersson.*

Till Konungen.

I en till Kyrkomötet aflåten nådig skrifvelse den 9 oktober 1908, n:o 12, har Eders Kungl. Maj:ts inhämtat Kyrkomötets yttrande, huruvida Kyrkomötet godkänner följande förslag till

»L a g,

**innefattande ändring i 12 kap. 3 § kyrkolagen.**

Med ändring i 12 kap. 3 § kyrkolagen förordnas som följer:

Församling äge å kyrkostämma besluta, att sådan klämtning, som i 12 kap. 3 § kyrkolagen föreskrifves, icke skall äga rum.»

Då Kyrkomötet anser, att frihet bör lämnas församlingarna att besluta, att sådan klämtning, som i 12 kapitlet 3 § kyrkolagen omförmäles, skall inställas allenast under viss tid, t. ex. — såsom redan, låt vara mot lagens bestämmelser, understundom skett — under vintermånaderna, eller att klämtningen endast på förmiddagen eller endast på eftermiddagen skall afskaffas, samt, såsom vid lagförslagets granskning i högsta domstolen blifvit anmärkt, affattningen af det föreslagna stadgandet icke med full tydlighet utmärker, huruvida församling komme att äga sådan frihet, får Kyrkomötet under förklarande, att Kyrkomötet icke kan i oförändradt skick godkänna Eders Kungl. Maj:ts omförmälda lagförslag, för sin del, med anledning af den nådiga skrifvelsen, godkänna följande lag i ämnet:

»L a g,

**innefattande ändring i 12 kap. 3 § kyrkolagen.**

Med ändring i 12 kap. 3 § kyrkolagen förordnas som följer:

Församling äge å kyrkostämman besluta, om och i hvad mån sådan klämtning, som i 12 kap. 3 § kyrkolagen föreskrifves, icke skall äga rum.»

Underdånigst

På Kyrkomötets vägnar:

J. A. EKMAN.

*A. von Krusenstjerna.*

Stockholm den 22 oktober 1908.

Kyrkomötet, i anledning af Kungl. Maj:ts nådiga skrifvelse med förslag till lag, innefattande ändring i 12 kap. 3 § kyrkolagen.

(Kyrkolagsutskottets betänkande N:o 33.)

---

*Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför  
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott  
fredagen den 11 december 1908.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,  
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena TROLLE,

Statsråden: ALBERT PETERSSON,  
ALFRED PETERSSON,  
HEDERSTIERNA,  
HAMMARSKJÖLD,  
ROOS,  
SWARTZ,  
grefve HAMILTON,  
grefve EHRENSVÄRD,  
MALM.

Justitieråden: BILLING,  
RAMSTEDT.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Albert Petersson anmälde, efter gemensam beredning med chefen för ecklesiastikdepartementet, Kyrkomötets underdåniga skrifvelse den 22 oktober 1908, hvari tillkännagifvits, att Kyrkomötet, som icke kunnat i oförändradt skick godkänna ett af Kungl. Maj:t för Kyrkomötet framlagdt förslag till lag, innefattande ändring i 12 kap. 3 § kyrkolagen, för sin del godkänt lag i ämnet af den lydelse, Kyrkomötets skrifvelse utvisade.

Efter att hafva närmare redogjort för skrifvelsens innehåll yttrade föredragande departementschefen:

»När jag hos Eders Kungl. Maj:t hemställde, att frågan om ändring i kyrkolagens bestämmelser rörande klämtning måtte återupptagas, syntes mig anledning saknas att gifva ett förslag i ämnet större räckvidd, än hvad de tidigare af Riksdagen och allmänt kyrkomöte godkända förslagen enligt min uppfattning ägde. Det af mig framställda lagförslaget afsåg fördenskull ej, att församlingarna skulle äga besluta om klämtnings inställande allenast under viss årstid eller eljest så, att klämtning komme att verkställas annorledes än i full öfverensstämmelse med föreskrifterna i 12 kap. 3 § kyrkolagen. Kyrkomötet har emellertid nu förklarar sig anse en dylik frihet böra församlingarna lämnas; och då några afgörande betänkligheter icke torde möta mot en lagändring i enlighet med Kyrkomötets beslut, hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t behagade föreslå Riksdagen att antaga sådan lag i ämnet, som Kyrkomötet för sin del godkänt.»

Till denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle till Riksdagen aflåtas nådig proposition af den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet

*Erik Ölander.*

---